

Fågelträdgården

Fåglarna är till både nytta och glädje i trädgården. De sätter i sig stora mängder skadegörare samtidigt som de bjuder på vacker sång och mycket underhållning. Detta gäller inte minst vintertid, när de gästar fågelrestaurangen och då också kan studeras på nära håll.

Naturen: en inspirationskälla!

Många tror att en trädgård måste vara ”naturligt” vildvuxen för att dra till sig fåglar. Så är det inte alls. Däremot kan man låta sig inspireras av naturen när man anlägger eller förbättrar sin trädgård så att fåglarna trivs, på så sätt att man tittar på vad som karaktäriserar en fågelrik naturmiljö. Man finner snart att en lummig plats med en blandning av öppet och slutet, träd

och buskar i olika skikt samt vatten har ett rikt fågelliv.

Fåglarna önskar sig skydd och boplatser, utkikspunkter, mat och vatten. Alla dessa behov kanske inte kan tillfredsställas i en enda trädgård. Det där med utkikspunkter kan t ex vara svårt om man inte har ett någorlunda stort träd på tomten, men kanske grannen har ett... Trädgårdar ligger sällan isolerade, annat än i utpräglade jordbruks-

Rödhake.

bygder, vilket innebär att det man inte själv har eller kan åstadkomma i trädgården kanske finns hos en granne. I ett bostadsområde bildar trädgårdarna ofta ”gröna korridorer” som också, om det vill sig väl, har förbindelse med omgivande natur.

Buskage

Det enklaste sättet att göra trädgården mer fågelvänlig är att plantera rejäla buskage, gärna med buskar i olika höjd. Alltför ofta ser man trädgårdar med enbart glest utströdda buskar. Visserligen är det bättre än inga buskar alls, men fåglarna får ett effektivare skydd om man sätter flera buskar tillsammans. Det får gärna vara sådana som ger bär som fåglarna kan kalasa på.

Det är också uppskattat med ett vintergrönt buskage, buskar utan löv ger ett sämre skydd vintertid. Tänk också på att inte välja alltför låga buskar om det kommer mycket snö om vintern.

Det får gärna finnas ett buskage där få-

gelrestaurangen placeras. Finns det inget: anlägg enkelt ett buskage av tre, fyra plantor eller flytta restaurangen till en plats där det redan finns buskar eller träd med låga grenar. Då vågar sig betydligt fler fåglar fram.

Häckar

Fåglar är mycket förtjusta i häckar, särskilt täta och breda sådana. Vem har inte hört kvittret från gråsparvar och pilfinkar inifrån en sådan häck? Där kan de känna sig riktigt trygga. Friväxande häckar behöver beskäras då och då, men man slipper klippningen. En fördel är att man kan blanda sin häck av olika arter buskar som ger fåglarna välkommen föda.

Nu är det ett större projekt att plantera en häck än ett buskage, det kostar mer och häcken måste kanske klippas regelbundet. Men det är oändligt mycket bättre än ett staket eller ingen inramning alls runt trädgården.

Exempel på en bra fågelväxt som passar som buskage, friväxande häck eller som klippt häck är bukettapel (zon 1-6), med vacker blomning, bär åt fåglarna och höstfärging. En glädje för både människor och fåglar!

Träd

Lycka är att ha ett eget träd, helst ett gammalt. Kanske rentav ett vårdträd? Var rädd om träden! Såga inte ned ett gammalt träd om det inte är absolut nödvändigt. Många gånger kan en arborist beskära trädet så att det ser vackrare ut eller släpper igenom mer ljus.

Träden ger både föda, boplatser och skydd åt fåglarna. Så satsa gärna på träd om tomtytan medger det. På fackplantskolan kan man beställa lite större storlekar av träd än de som ingår i grundsortimentet. Det finns arter som ger små träd som passar även i den minsta av trädgårdar.

Bra träd finns i släktet *Sorbus* där du hittar oxel och rönnar i olika storlekar och med olika fruktfärger, vita bär är dock inte populära.

Frörika örter

Solrosor är det ”klockrena” alternativet för den som vill bjuda fåglarna på något riktigt gott. Det finns även andra arter för våra trädgårdar att välja mellan; det viktiga är att växterna ger frön. Spara fröställningarna åt fåglarna, städa inte för noga i rabatterna på hösten! Insektsvänliga blomväxter, som t ex kryddväxter, är också ett säkert kort i sammanhanget. Dit insekterna dras, dras också fåglarna!

Övriga växter

Såväl klätterväxter som lite högre marktäckare bidrar till att göra trädgården lummigare och erbjuder skydd och boplatser.

Öppna ytor

Fåglarna har inget emot gräsmattor, där kan de också hitta föda. Låt bara inte hela trädgården bestå av en enda stor gräsmatta. Vill man göra gräsmattan ännu lite fågelvänligare: låt bli att klippa en del av den, kanske utåt kanterna. Då trivs fler småkryp där – och fåglarna dras dit. Den ambitiösa kan anlägga en äng!

Vad fåglarna däremot inte alls uppskattar är stenlagda ytor. Visst kan det finnas sådana i trädgården, men låt inte stenen dominera.

Holkar

Tvärt emot vad många tror har fåglarna svårt att hitta bostäder. Det finns inte till-

räckligt med håligheter i naturen för de fågelarter som vill häcka i hål. Genom att sätta upp holkar bidrar du till att avhjälpa bostadsbristen.

Den vanliga standardholken, med sluttande tak och ett ingångshål på cirka 28-30 mm i diameter, lockar till sig många olika

småfågelarter. Holkarna behöver inte sättas högt, ett par meter upp räcker gott. Sätt gärna upp dem redan på hösten så kan övervintrande småfåglar söka skydd där under kalla och blåsiga vinternätter.

Den som vill kan ta ut svängarna lite. Varför inte testa med en tornseglar- eller trädkryparholk? Ritningar kan man hitta på nätet.

Vatten

Vatten är ett ”måste” i varje fågelvänlig trädgård. En damm med sluttande kanter så att fåglarna lätt kommer åt vattnet och med en lummig zon runt omkring är naturligtvis optimalt. Men ett vackert fat – varför inte flera? – fungerar också. Det viktiga är att det finns vatten över huvud taget och att faten fylls på ofta. Varma sommardagar torkar vattnet fort bort.

Var noga med placeringen. Det måste finnas skydd på nära håll. Låt en vattenspegel skymta bland marktäckarna nedanför en ymnig buske, tryggt för fåglarna samtidigt som det är vackert att titta på! Hängande fågelbad i träden är en dekorativ och praktisk lösning!

Mat

Ingen fågelvänlig trädgård saknar en fågelrestaurang! Den bidrar till fåglarnas överlevnad vintertid men gör det också enkelt att studera olika fågelarter på riktigt nära

håll. Visst är det en fest för ögat när de granna domherrarna kommer på besök!

Mata gärna året om. Det uppskattas av stressade fågelföräldrar, som gärna tar vägen förbi och fyller sina egna magar. Ungarna föder de däremot ofta upp på allehanda insekter.

Fåglarna spelar för övrigt en mycket stor roll som bekämpare av skadedjur i trädgården. De plockar bladlös från rosknopparna, larver från kålbladen och allting där emellan.

Läs och lär mer!

Fåglarnas trädgård av Niklas Aronsson och Eva Stenvång Lindqvist (Sveriges Ornitologiska Förenings förlag 2013) tar upp allt du behöver veta för att locka fåglar till din trädgård, inklusive växtförslag, och presenterar även vanliga trädgårdsfåglar. På samma förlag finns *Mata fåglar* (2006) och *Holkliv* (2009) av Niklas Aronsson. Beställ från Naturbokhandeln, www.naturbokhandeln.se.

Vill du lära dig mer om fåglar? Bästa sättet är att gå med i en lokal/regional fågelförening och ta del av deras aktiviteter, bl.a. utflykter till fågelrika miljöer under kunnig ledning. Fågelföreningar finns i hela landet. Läs mer på www.sofnet.org.

Text: **EVA STENVÅNG LINDQVIST**

Bild: **NIKLAS ARONSSON**

**RIKSFÖRBUNDET
SVENSK TRÄDGÅRD**

Nytorpsvägen 34, Box 2966, 187 29 Täby, tel 08-792 13 15, www.tradgard.org